

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КРЕДИТНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____

_____ 20__ р.

Дипломна робота

з теми «Управління валютним ризиком банку»

Виконала студентка 6 курсу групи 3
спеціальності 6.030508 «Банківська справа»
Шевчук Тетяна Валеріївна

Науковий керівник д.е.н., професор
Коваленко Вікторія Володимирівна

Рецензент начальник операційного
відділу з обслуговування фізичних осіб
Лисенко Вікторія Анатоліївна

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є процес управління валютним ризиком банку і прогнозування валютного курсу.

Об'єктом дослідження є науково-методичні та прикладні аспекти управління валютним ризиком в банку з урахуванням сучасних концепцій оцінки валютного ризику.

Мета дипломної роботи постає у теоретико-методичному обґрунтуванні системи управління валютним ризиком та розробка практичних рекомендацій щодо його нівелювання на підставі проведення стрес-тестування.

Завданнями роботи є: дослідити економічну сутність валютного ризику банку; узагальнити теоретичні основи управління валютним портфелем банку; систематизувати чинники виникнення валютного ризику у банку; визначити основні елементи системи управління валютним ризиком; обґрунтувати напрями мінімізації валютного ризику в банку; проаналізувати сучасні методи оцінки валютного ризику і прогнозування валютного курсу; розробити пропозиції щодо вдосконалення методів оцінки валютного ризику.

За результатами дослідження сформульовані наступні висновки:

Валютний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали. Розглянувши систему управління валютним ризиком, ми з'ясували, що ця система складається з багатьох елементів, до яких відносяться об'єкт управління, суб'єкти управління, інструменти управління. Важливо не тільки планувати, ідентифікувати та регулювати ризик, але й постійно відслідковувати його рівень, тому моніторинг ризиків є прямим наслідком попередніх етапів управління.

Вибір факторів, які впливають на валютний курс дало змогу побудувати кореляційно-регресійну модель, результати якої показали, що

існує кореляційний зв'язок між обраними факторами та валютним курсом, але цей зв'язок досить слабкий і це дає змогу припустити, що більший вплив на валютний курс мають опосередковані чинники. Проаналізувавши схильність АТ «Ощадбанк» до валютного ризику варто зазначити, що у своїй діяльності менеджмент даної установи обирає поміркований тип валютної політики, тобто банк досить добре застрахований від втрат, що можуть виникнути в результаті зміни валютного курсу певної валюти через переважаючу частку гривневого еквівалента у порівнянні з іншими валютами у балансі банку.

Використання АТ «Ощадбанком» методу оцінки VaR, на наш погляд, є об'ємним за алгоритмом і якщо порівнювати отримані можливі збитки з наявними, то більш імовірним виявилась інша методика розрахунку, де використовувався конкретний параметр розрахунку, такий як часовий горизонт T і математичне очікування. Таким чином за існуючою формулою виникає можливість більш швидко, точно і на задану кількість днів розраховувати можливі збитки. Для практичного застосування розрахунку VaR нами було запропоновано використання лімітів, які обмежують збитки при здійсненні валютних операцій. За результатами дослідження було виявлено, що використання цих лімітів дає змогу обмежити ризики на певну кількість днів. До існуючих методів, які використовує АТ «Ощадбанк» в управлінні валютним ризиком, нами було запропоновано підхід, який дасть змогу вимірювати схильність банку до валютного ризику і в подальшому дослідженні дасть можливість прийняття адекватних управлінських рішень стосовно нейтралізації дії негативних чинників на діяльність банку.

В ході розгляду проблематики хеджування валютних ризиків за допомогою деривативів, нами була побудована таблиця проблем і пропозицій. Охарактеризовані проблеми допомагають дійти висновку, про те, що подальший розвиток ринку деривативів та активізація діяльності банків у зазначеному сегменті залежить від прийняття відповідної нормативної бази, реформування фінансового ринку в частині розвитку ринку ПФІ,

запровадження адекватних норм регулювання діяльності економічних суб'єктів під час здійснення операцій із похідними.

Одержані результати можуть бути надруковані в наукових дослідженнях, статтях, тезах. До них можна віднести наступні: «Вимір валютного ризику за допомогою методу «Value at Risk» опубліковані у Збірнику наукових праць «Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ»; «Система управління валютним ризиком та аналіз чинників, які впливають на нього» опубліковані у Збірнику наукових праць «Глобальні та національні проблеми економіки»; «Валютний ризик банків та напрями його мінімізації» опубліковані у Збірнику наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету, присвячений до 25-ї річниці незалежності України.

Рік виконання дипломної роботи 2017.

Рік захисту роботи 2018.

Ключові слова: валютний ризик, фактори валютного ризику, система управління валютним ризиком, валютний курс, оцінка валютного ризику, хеджування валютного ризику, валютна безпека, рейтингування банків, методи та інструменти управління валютним ризиком.

Дипломна робота містить 135 сторінок, 26 таблиць, 19 рисунків, список літератури з 60 найменувань, 5 додатків

ANNOTATION

The subject of the study is the process of managing the currency risk of the bank and forecasting the exchange rate.

The object of research is the scientific-methodical and applied aspects of the management of currency risk in the bank, taking into account modern concepts of the currency exchange risk.

The purpose of the thesis is presented in the theoretical and methodological explanation of the system of currency risk management and the development of practical recommendations for its leveling on the basis of stress testing.

The tasks of the work are: to investigate the economic essence of the currency risk of the bank; generalize the theoretical basis of management of the bank's currency portfolio; systematize the factors of currency risk occurrence in a bank; to identify the main elements of the currency risk management system; to explain the directions of minimization of currency risk in a bank; to analyze modern methods of valuation of currency risk and forecasting exchange rate; to develop proposals for improving the methods of valuation of currency risk.

The results of the study formulated the following conclusions:

Foreign currency risk is the present or potential risk to revenues and capital arising from unfavorable fluctuations in foreign exchange rates and prices for bank metals. Having considered the system of currency risk management, we found that this system consists of many elements, which include the object of management, management subjects, management tools. It is important not only to plan, identify and regulate the risk, but to keep track of its level, so monitoring of risks is a direct consequence of the previous stages of management.

The choice of factors influencing the exchange rate allowed to construct a correlation-regression model, the results of which showed that there is a correlation between the chosen factors and the exchange rate, but this link is rather weak and this suggests that the greater impact on exchange rate have mediated factors. After

analyzing the tendency of JSC "Oschadbank" to exchange rate risk, it should be noted that in its activities the management of this institution chooses a moderate type of currency policy, that is, the bank is sufficiently well insured against losses that may result from a change in the exchange rate of a currency due to the prevailing share of the hryvnia equivalent in comparison with other currencies in the balance sheet of the bank.

Using Oschadbank's method of estimating VaR is, in our view, volumetric, and if we compare the resulting potential losses with the available ones, then another method of calculation, which used a particular calculation parameter, such as the time horizon T and the mathematical expectation, turned out to be more probable. Thus, under the existing formula, there is an opportunity to calculate possible losses more quickly, precisely and for a given number of days. For the practical application of the VaR calculation, we have proposed the use of limits that limit losses in the conduct of currency transactions. The study found that the use of these limits allows you to limit the risks for a certain number of days. To the existing methods used by Oschadbank JSC in managing currency risk, we have proposed an approach that will measure the bank's tendency to currency risk, and further research will enable the adoption of adequate managerial decisions regarding the neutralization of the negative factors on the bank's activities.

In the course of consideration of the problems of hedging currency risks with the help of derivatives, we have been constructed a table of problems and proposals. The described problems help to conclude that the further development of the market of derivatives and the activation of banks in this segment depends on the adoption of an appropriate regulatory framework, the reform of the financial market in terms of the development of the market of PFI, the introduction of adequate rules for regulating the activities of economic entities during operations with derivatives.

The results can be printed in scientific researches, articles, theses. These include the following: "The measurement of currency risk using the method" Value at Risk "published in the Collection of scientific papers" Actual issues of the

functioning of the financial market in the conditions of crisis phenomena "Currency Risk Management System and Factors Influencing It" were published in the Collection of Scientific Papers "Global and National Issues of Economics"; "Currency risk of banks and directions for its minimization" are published in the Collection of scientific works of students of the Faculty of Economics and Economics of the Odessa National Economic Faculty dedicated to the 25th anniversary of Ukraine's independence.

Year of completion of thesis 2017.

Year of protection of work 2018.

Key words: currency risk, currency risk factors, currency risk management system, exchange rate, currency risk assessment, currency risk hedging, currency security, rating of banks, methods and instruments for managing currency risk.

Thesis contains 135 pages, 26 tables, 19 figures, a list of literature of 60 titles, 5 applications.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ У БАНКУ	12
1.1. Економічна сутність валютного ризику та система управління ним.....	12
1.2. Етапи управління та регулювання валютного ризику.....	19
1.3. Методи та інструменти управління валютним ризиком у банку.....	27
Висновки до першого розділу.....	32
РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ДІЄВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ У БАНКУ.....	35
2.1. Характеристика чинників виникнення валютного ризику у банках.....	35
2.2. Загальна характеристика діяльності АТ «Ощадбанк».....	45
2.3. Методичні підходи до управління валютного ризику у АТ«Ощадбанк».....	63
Висновки до другого розділу.....	69
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ У БАНКУ	72
3.1. Формулювання моделі оцінки валютного ризику на прикладі АТ «Ощадбанк».....	72
3.2. Визначення рівня валютної безпеки за допомогою використання інтегральних (рейтингових) оцінок.....	90
3.3 Шляхи вирішення проблеми вітчизняних банків при здійсненні хеджування валютних ризиків з використанням деривативів.....	96
Висновки до третього розділу.....	110
ВИСНОВКИ.....	113
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	116
ДОДАТКИ.....	123

ВСТУП

Актуальність наукової роботи. Однією з вагомих загроз вітчизняній банківській системі, на сьогоднішній день, виступає різке коливання валютного курсу. Загальне скорочення експорту зумовлює зниження кількості надходжень валюти, а це, як відомо, призводить до девальвації гривні, а в подальшому до значних втрат чистого прибутку та капіталу банків.

Наявність значних системних суперечностей в економіці України посилює загрозу дестабілізації ситуації на валютному ринку та ускладнює прогнозування динаміки валютних курсів. За таких обставин постійне збільшення обсягів операцій вітчизняних банків з іноземною валютою спричиняє зростання їх валютного ризику. Проблема загострюється низькою ефективністю існуючих методів та інструментів управління валютним ризиком в банках, а також наявністю законодавчих обмежень проведення ними операцій з валютними деривативами. Саме тому значної актуальності набуває удосконалення науково-методичних та практичних засад управління валютним ризиком в банку, що забезпечить створення умов для його стабільного та ефективного функціонування. Перед банками постає першочергове завдання, яке пов'язане з постійним контролем ситуації на валютному ринку, розробкою методичних підходів до прогнозування коливань валютного курсу.

Дослідженню природи валютного ризику та методів управління ним присвячені праці таких зарубіжних науковців, як М. Адлера, Д. Айтмана, Г. Боднара, Х. Ван Грюнінга, А. Гассема, Я. Гідді, К. Дауда, Дж. Деніелса, Б. Доумаса, Г. Дюфі, М. Моффета, С.Е. Пивоварова, К. Редхеда, Ф. Сайта, А. Стоунхілла, К. Хілла, С. Хьюса, Г.В. Чернової, А. Шапіро та ін. У вітчизняній економічній літературі дана проблематика ґрунтовно висвітлена

в роботах І.А. Бланка, О.І. Бутука, В.В. Вітлінського, Ф.О. Журавки, В.І. Міщенко, С.В.

Науменкової, І.О. Овчинникова, Л.О. Примостки, С.С. Погасія, М.А. Ребрика та ін. Недостатньо тільки теоретичних розробок, досить важливим є практичне застосування.

Водночас, враховуючи досягнення фундаментальних і прикладних досліджень, недостатньо уваги приділяється окремим теоретично-методичним і практичним аспектам управління валютним ризиком банку, зокрема, вирішення питань проектування економічних ситуацій виникнення ризику, співвідношення чинників імовірнісних характеристик ризику та оцінки кількісних характеристик, що визначають його сутність.

Мета дипломної роботи постає у теоретико-методичному обґрунтуванні системи управління валютним ризиком та розробка практичних рекомендацій щодо його нівелювання на підставі проведення стрес-тестування.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- а) дослідити економічну сутність валютного ризику банку;
- б) узагальнити теоретичні основи управління валютним портфелем банку;
- в) систематизувати чинники виникнення валютного ризику у банку;
- г) визначити основні елементи системи управління валютним ризиком;
- д) обґрунтувати напрями мінімізації валютного ризику в банку;
- е) проаналізувати сучасні методи оцінки валютного ризику і прогнозування валютного курсу;
- є) розробити пропозиції щодо вдосконалення методів оцінки валютного ризику.

Предметом є процес управління валютним ризиком банку і прогнозування валютного курсу.

Об'єктом є науково-методичні та прикладні аспекти управління валютним ризиком в банку з урахуванням сучасних концепцій оцінки валютного ризику.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є фундаментальні положення теорії систем, сучасні концепції ризикології та банківського менеджменту. Залежно від поставленої мети та завдань, у процесі дослідження використовувалися відповідні методи наукового пізнання: аналізу, синтезу, порівняння, систематизації та наукової абстракції (при узгодженні термінологічного апарату, дослідженні чинників, форм та видів валютного ризику, методів його оцінки та регулювання); порівняння; графічного, кореляційного, факторного, та аналізу часових рядів (для дослідження впливу прямого та непрямого валютного ризику на діяльність банків України).

Графічний, оптимізаційний аналіз та аналіз часових рядів проведено в середовищі Microsoft Excel 2010; кореляційний, факторний– у середовищі STATISTICA 6.1. 7

Інформаційною базою дослідження є: нормативно-правові акти та методичні рекомендації органів державної влади України, інших держав, міжнародних організацій; офіційні статистичні матеріали Національного банку України та Державного служби статистики України; науково-аналітичні публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань управління валютним ризиком.

Наукова новизна:

а) з метою удосконалення механізму управління валютним ризиком АТ «Ощадбанк» нами було запропоновано і розроблено систему оцінки лімітів, які дають змогу обмежувати збитки при здійсненні валютних операцій;

б) побудовано кореляційно-регресійну модель, на основі якої банк може робити короткостроковий прогноз валютного курсу та аналізувати вплив коливання курсу на зміну прибутку банку;

в) запропоновано удосконалення та спростування методики розрахунку ризикової величини VaR, яка використовується в АТ «Ощадбанку» шляхом використання такого параметру, як часовий горизонт та математичне сподівання (очікуване значення зміни валютного курсу);

г) розроблено методику рейтингування банків за рівнем валютної безпеки за таксонометричним підходом, що може слугувати удосконаленням системи ризик-менеджменту банку. Такий підхід до рейтингування банків визначає поточний стан кожного з аналізованих банків, дає змогу орієнтуватися на найкращий банк і впроваджувати деякі заходи, формування і реалізація тактичних і стратегічних цілей для покращення стану і наближення показників до еталону.

Апробація результатів.

Практична цінність дипломної роботи полягає у публікації основних результатів досліджень у наукових виданнях, таких як: «Вимір валютного ризику за допомогою методу Value at Risk» опубліковані у Збірнику наукових праць «Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ»; «Система управління валютним ризиком та наліз чинників, які впливають на нього» опубліковані у Збірнику наукових праць «Глобальні та національні проблеми економіки»; «Валютний ризик банків та напрями його мінімізації» опубліковані у Збірнику наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету, присвячений до 25-ї річниці незалежності України. Участь у науково-дослідній темі кафедри банківської справи ОНЕУ -«Теоретико-методологічні засади організації ризик-менеджменту в банках» номер державної реєстрації 0117U002955.

Висновки до третього розділу.

Щоб побудувати модель оцінки та аналізу валютного ризику, ми обрали параметричний (дельта метод) розрахунку Value At Risk. Ця методика дозволяє оцінити можливі втрати. В результаті застосування такої методики керівництво може щодня отримувати і використовувати оцінки можливих втрат з імовірністю 95%.

Цей метод виявився достатньо об'ємним за алгоритмом і якщо порівнювати отримані можливі збитки з наявними, то більш імовірним виявилась інша методика розрахунку, де використовувався конкретний параметр розрахунку, такий як часовий горизонт T і математичне очікування. Таким чином за існуючою формулою виникає можливість більш швидко, точно і на задану кількість днів розраховувати можливі збитки.

Для практичного застосування розрахунку VaR нами було запропоновано використання лімітів, які обмежують збитки при здійсненні валютних операцій. За результатами дослідження було виявлено, що використання цих лімітів дає змогу обмежити ризики на певну кількість днів.

Отже, рівень валютного ризику банку залежить не тільки від власної позиції банку, яка може бути обчислена досить точно, а й від ринкової кон'юнктури, прогнозування якої є серйозною проблемою.

Система управління валютним ризиком повинна мати певну оцінку ефективності. До існуючих методів, які використовує АТ «Ощадбанк» в управлінні валютним ризиком, нами було запропоновано підхід, який дасть змогу вимірювати схильність банку до валютного ризику і в подальшому дослідженні дасть можливість прийняття адекватних управлінських рішень стосовно нейтралізації дії негативних чинників на діяльність банку.

Для проведення рейтингування банків за показниками, які впливають на валютну безпеку, нами було використано таксонометричний підхід (підхід ранжування та рейтингування). Для цього нам знадобились значення інтегрального показника та показник еталонного банку.

Отже, визначення рейтингового значення банків у розрізі аналізу їх валютної безпеки за допомогою використання таксонометричного підходу визначає поточний стан кожного з аналізованих банків, дає змогу орієнтуватися на найкращий банк і впроваджувати деякі заходи, формування і реалізація тактичних і стратегічних цілей для покращення стану і наближення показників до еталону.

Адекватність цього методу підтверджують дані таблиці про нормалізацію значень коефіцієнтів, де розраховано інтегральний індекс. Розмір рейтингового значення та інтегрального показника мають однаковий сенс, що говорить про можливість використання даного методу ранжування банків, незалежно від обсягів їх діяльності. Виходячи з цього можна зробити висновок про пряму залежність між рейтинговим значенням банку та рівнем валютного ризику банку.

У діяльності українських банків наявні досить значні ризики, для управління якими може використовуватись хеджування з використанням похідних фінансових інструментів. До них можна віднести валютні, відсоткові, фондові та кредитні. Необхідність захисту від ризиків пояснюється значною волатильністю курсів валют, відсоткових ставок, цін активів та можливістю дефолту контрагентів. Для управління даними ризиками існує ряд інструментів, серед яких валютні, відсоткові та фондові ф'ючерси, фондові опціони та кредитно-дефолтні свопи. Проте, їх використання банками вкрай ускладнене як нормативно-правовими обмеженнями, так і надто низькою ліквідністю на українському строковому ринку. Хеджування ж на міжнародному організованому чи позабіржовому ринку

наразі є неможливим. Все зазначене вище значно обмежує можливості українських банків щодо управління ризиками. Необхідні подальші дослідження, які допоможуть визначити шляхи подолання окреслених проблем.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження сформульовані наступні висновки:

Валютний ризик – це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали.

Розглянувши систему управління валютним ризиком, ми з'ясували, що ця система складається з багатьох елементів, до яких відносяться об'єкт управління, суб'єкти управління, інструменти управління. Ефективне управління ризиками в банках повинно проводитися на наступних етапах: планування ризик-менеджменту, ідентифікація ризику, якісний аналіз ризику, кількісний аналіз ризику, планування реагування на ризик, прийняття управлінського рішення, оцінка ефективності реалізованих заходів, моніторинг та контроль ризику.

Слід зауважити, що вибір інструментів та методів регулювання валютного ризику залежить від цілей управління валютним ризиком і здійснюється на основі обраної бізнес-стратегії банку, яка залежить від сумарного розміру потенційних збитків і можливостей банку.

Вибір факторів, які впливають на валютний курс дало змогу побудувати кореляційно-регресійну модель, результати якої показали, що існує кореляційний зв'язок між обраними факторами та валютним курсом, але цей зв'язок досить слабкий і це дає змогу припустити, що більший вплив на валютний курс мають опосередковані чинники.

Політика з управління валютним ризиком в АТ «Ощадбанк» є складовою політики управління ринковим ризиком. Вона визначає основні елементи і принципи управління ринковим ризиком у відповідності зі стандартами нормативних актів НБУ, міжнародної та української банківської практики і передбачає комплекс взаємопов'язаних заходів та заходів,

спрямованих на попередження та мінімізацію збитку, який може бути нанесений ВАТ «Ощадбанк» у зв'язку з проведенням операцій з фінансовими інструментами, схильними до ринкового ризику. Для оцінки та подальшого управління валютним ризиком в АТ «Ощадбанк» використовують розрахунок VaR, сценарні аналізи та стрес-тести. Вибір факторів, які впливають на валютний курс дало змогу побудувати кореляційно-регресійну модель, результати якої показали, що існує кореляційний зв'язок між обраними факторами та валютним курсом, але цей зв'язок досить слабкий і це дає змогу припустити, що більший вплив на валютний курс мають опосередковані чинники. Проаналізувавши схильність АТ «Ощадбанк» до валютного ризику варто зазначити, що у своїй діяльності менеджмент даної установи обирає поміркований тип валютної політики, тобто банк досить добре застрахований від втрат, що можуть виникнути в результаті зміни валютного курсу певної валюти через переважаючу частку гривневого еквівалента у порівнянні з іншими валютами у балансі банку.

Використання АТ «Ощадбанком» методу оцінки VaR, на наш погляд, є об'ємним за алгоритмом і якщо порівнювати отримані можливі збитки з наявними, то більш імовірним виявилась інша методика розрахунку, де використовувався конкретний параметр розрахунку, такий як часовий горизонт T і математичне очікування. Таким чином за існуючою формулою виникає можливість більш швидко, точно і на задану кількість днів розраховувати можливі збитки. Для практичного застосування розрахунку VaR нами було запропоновано використання лімітів, які обмежують збитки при здійсненні валютних операцій. За результатами дослідження було виявлено, що використання цих лімітів дає змогу обмежити ризики на певну кількість днів. Для проведення рейтингування банків за показниками, які впливають на валютну безпеку, нами було використано таксонометричний

підхід (підхід ранжування та рейтингування). Для цього нам знадобились значення інтегрального показника та показник еталонного банку.

Отже, визначення рейтингового значення банків у розрізі аналізу їх валютної безпеки за допомогою використання таксонометричного підходу визначає поточний стан кожного з аналізованих банків, дає змогу орієнтуватися на найкращий банк і впроваджувати деякі заходи, формування і реалізація тактичних і стратегічних цілей для покращення стану і наближення показників до еталону.

Адекватність цього методу підтверджують дані таблиці про нормалізацію значень коефіцієнтів, де розраховано інтегральний індекс. Розмір рейтингового значення та інтегрального показника мають однаковий сенс, що говорить про можливість використання даного методу ранжування банків, незалежно від обсягів їх діяльності. Цей метод дасть можливість прийняття адекватних управлінських рішень стосовно нейтралізації дії негативних чинників на діяльність банку.

В ході розгляду проблематики хеджування валютних ризиків за допомогою деривативів, нами була побудована таблиця проблем і пропозицій. Охарактеризовані проблеми допомагають дійти висновку, про те, що подальший розвиток ринку деривативів та активізація діяльності банків у зазначеному сегменті залежить від прийняття відповідної нормативної бази, реформування фінансового ринку в частині розвитку ринку ПФІ, запровадження адекватних норм регулювання діяльності економічних суб'єктів під час здійснення операцій із похідними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сопко В. Механізм контролю валютного ризику банку [Текст] /В. Сопко, Т. Ружанська // Вісник КНТЕУ. 2015.– С. 103-120.
2. Банківські операції [Текст] : підручник / За ред. д. е. н., проф. О.В. Дзюблюка. –Тернопіль : Економічна думка, 2009. – 696 с
3. Примостка Л.О. Управління банківськими ризиками [Текст]: навч. посібник/[П.М. Чуб, Г.Т. Карчева] ; за заг. ред. д. е. н., проф. Л.О. Примостки. – К. : КНЕУ, 2007. – 600 с
4. Кириченко О.А. Банківський менеджмент [Текст]: навч. посібник / [І.В. Гіленко, С.Л. Роголь]. – за ред. О.А. Кириченка ; 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с.
5. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс]: методичні рекомендації, затверджені Постановою Правління НБУ від 2.08.2004№361.–Режим доступу: http://uazakon.com/documents/date_1i/pg_imchsx/index.htm.
6. Эрикссон М. Обзор управления: руководство и оценка организаций по разработке с целью согласования с бизнес-стратегией [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ibm.com/developerworks/ru/library/ericsson/>.
7. Papaioannou M. G. Exchange Rate Risk Measurement and Management: Issues and Approaches for Firms / M. G. Papaioannou // IMF Working Paper. – 2006. – Vol. 255. – 22 p.
8. Організаційно-методичні підходи до запровадження в НБУ системи оцінки стійкості фінансової системи: Інформаційно-аналітичні матеріали / За редакцією д.е.н., проф. В.І. Міщенко, к.е.н., доц. О.І.

Кіреєва і к. е. н. М. М. Шаповалової – Київ : Центр наукових досліджень НБУ, 2005. – 97 с.

9. Ребрик М. А. Дослідження впливу реалізації непрямого валютного ризику на діяльність банків окремих країн СНД / М. А. Ребрик // Економічний аналіз. – 2009. – №4. – С. 129-133.

10. Flood E. On the measurement of operating exposure to exchange rates: A conceptual approach / E. Flood, D. R. Lessard // Financial Management. – 1986. – Vol.15. – P. 25-36.

11. Ребрик М. А. Розробка системи управління валютним ризиком банку як фактор підвищення його конкурентоспроможності [Текст] / М. А. Ребрик // Міжнародна банківська конкуренція : теорія і практика: зб. тез доповідей V Міжнародної науково – практичної конференції (27 – 28 травня 2010 р.) : Держ. Вищий навчальний заклад «УАБС НБУ». – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Т. 2. – С. 147–148.

12. Ребрик М. А. Ліміти як вираження толерантності банку до валютного ризику [Текст] / М. А. Ребрик // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 1. – С. 37–57.

13. Полежаєва М. П. Управління валютним ризиком банку [Текст] / М. П. Полежаєва // Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи». – Суми, 2011. – 124 с.

14. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

15. Про систему валютного регулювання і валютного контролю [Електронний ресурс]: Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. № 15-93. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/15-93>

16. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України [Електронний ресурс]: методичні рекомендації, затверджені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 № 361. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09>.

17. Гальчинський А.С. Сучасна валютна система [Текст] / Гальчинський А.С. – К.:Лібра, 1993.– 98 с. – ISBN 5–86225–207–67.

18. Тимків А. Теоретичні засади планування ризику в банківській діяльності / Андрій Тимків // Економічний аналіз : зб. наук. праць Терноп. нац. екон. ун-ту. — Тернопіль, 2013. — Вип. 12, ч. 2. — С. 93–97.

19. Волик Н. Г. Удосконалення методичних підходів до процесу управління валютним ризиком / Н. Г. Волик // Сучасні питання економіки і права. — 2011. — Вип. 2. — С. 105–111.

20. Шевчук Т.В., Валютний ризик банків та напрями його мінімізації [Текст] / Т.В.Шевчук, В.В. Коваленко//Збірник наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету, присвячений до 25-ї річниці незалежності України/ Одеса: ОНЕУ, 2017. – 264 с.

21. Бормотова М.В. Особливості формування механізму управління валютним ризиком/ М.В. Бормотова // Менеджмент та маркетинг: вісник економіки транспорту і промисловості. — 2014. — Вип.46. — С.263-267.

22. Ребрик М. А. Розвиток методів регулювання валютного ризику в контексті формування рівноваги банку [Текст] / М. А. Ребрик, Савченко Т.Г.// Проблемы материальной культуры – ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ.– 2012. – № 220. – С. 84–89.

23. Бакланова К.О. Проблеми управління відсотковим ризиком комерційного банку [Електронний ресурс] / К.О. Бакланова. – Режим доступу: http://masters.donntu.edu.ua/2003/fem/baklanova_k/library/library/doklad_odessa.html

24. Фактори валютного ризику банку [Текст] / М. А. Ребрик // Вісник Української академії банківської справи. - 2009. - N 2. - С. 84- 88.
25. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>
26. Шевчук Т.В. Система управління валютним ризиком та аналіз чинників, які впливають на нього [Текст] / Т.В.Шевчук, В.В.Коваленко// Глобальні та національні проблеми економіки.– 2017. – № 16. – С.699-703.
27. Про Національний банк України: Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14> .
28. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України [Електронний ресурс] / [Zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2346-14> .
29. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-1577>
30. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
31. Офіційний сайт Ощадбанку [Електронний ресурс]-Режим доступу:http://www.oschadbank.ua/ua/private/currency/?currency_date=13.01.2017
32. Аспір А.О. Сучасні підходи до стрес-тестування банків [Текст] / А.О. Аспір //Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15.-С.248-255.
33. Сугоняка М.В. Формування системи антикризового управління системним банком на основі стрес-тестування з урахуванням макроекономічних показників / М.В. Сугоняка. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua>

34. Шевчук Т.В. Вимір валютного ризику за допомогою методу Value at Risk [Текст] / Т.В.Шевчук, В.В.Коваленко// Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ.– 2017.– С.161-165.
35. Шатковська-Шморгай В.Б. Стрес-тестування валютного ризику в банках: уроки кризи // В.Б. Шатковська-Шморгай. — [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>
36. Башкіров О.В. Порівняльний аналіз VaR-методів оцінки ризику активів банку/ О.В. Башкіров //Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць ДВНЗ «УАБС НБУ». – Вип. 14. – С. 302–309.
37. Прогнозування та хеджування фінансових ризиків [Текст]: Монографія / [Л.О. Примостка, Н. С. Білань, О. О. Чуб, І. В. Краснова, О. В. Боришкевич].— К. : КНЕУ, 2014. — 424 с. — ISBN 978–966–483–903–4
38. Полікарпова М.Г. Застосування VAR-технології для встановлення торгових лімітів зовнішньоекономічної діяльності. [Текст] /М.Г.Полікарпова // Вісник УГТУ-УПИ—2010. —№1. — С.36-43.
39. Рогов, М. А. Методика расчета возможных потерь (Value at Risk, VaR) из-за фактора риска изменения валютных курсов в банке. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.chiefriskofficer.ru>
40. Коваленко В. В. Структурні елементи й оцінювання рівня фінансової безпеки/ В. В. Коваленко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. —2013. —Вип. 9(1).– С. 191–199.
41. Сенченко О. Рейтингова оцінка банків у розрізі аналізу їх фінансової безпеки на основі таксонометричного методу / О. Сенченко // Вісник Національного банку України. — 2011. — № 1. — С. 58–60.
42. Семенов С. Рейтинговая методика оценки эффективности банков / С. Семенов // Банковские технологии (рус.). — 2006. — № 2. — С. 59–62.

43. Самородов Б. В. Модифікація таксонометричного методу з урахуванням компетентностей експертів при рейтингуванні банків [Текст] / Б. В. Самородов // Вісник Української академії банківської справи. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». — 2011. — № 2. — С. 62–66.
44. Forbes [Електронний ресурс]:—Режим доступу: <http://www.forbes.ru/ratings>
45. Ребрик М.А. Управління валютним ризиком в банку [Текст]: дис. На здобуття наук. ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит» / М.А.Ребрик.–Суми, 2011.
46. Дорман В.Н. Хеджирование – как перспективный метод управления рыночными рисками / В.Н. Дорман, О.С. Соколова // Финансы и кредит. – 2007. – № 41. – С. 56-60.
- 47.Л. В. Кузнєцова, Ю.К. Маслов Організація планування фінансової діяльності банку: Монографія. - Одеса: Пальміра, 2006г. – 193с.
- 48.Вербіцька І.І. Хеджування валютних ризиків. [Текст] /І.І. Вербіцька// Міжнародний науково-виробничий журнал. — 2013. —№ 4. — С.374-380.
49. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.
50. Лукашев А.В. Международные корпоративные финансы и управление валютными рисками в нефинансовых корпорациях / А.В. Лукашев // Управление корпоративными финансами. – 2005. – №1 (7). – С. 36-52.
51. І.М. Бурденко Методологічні аспекти бухгалтерського обліку хеджування [Текст] /І.М. Бурденко // Регіональна економіка. – 2006. – № 1. – С.116- 121.
52. Яриєв С.С. Фнансові інструменти хеджування банківських ризиків в Україні [Текст]/ С.С. Яриєв // Причорноморські економічні студії.– 2016. – № 12-2. – С.138-142.

53. Трудова М.Є. Перспективи розвитку ринку деривативів в Україні [Текст] / М.Є. Трудова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 10. – С.783-786.
54. Примостка Л.О. Біржовий ринок деривативів в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку [Текст] / Л.О.Примостка, І.В. Краснова// Фінанси України.– 2014. – № 7. – С.49-65.
55. Закон України Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
56. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] -Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page2>
57. Офіційний сайт НКЦПФР [Електронний ресурс] -Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>
58. Сохацька О. М. Біржова справа : підручник / О. М. Сохацька — 2-ге вид., змін.і доп. — Т. : Карт-бланш ; К. : Кондор, 2008. — 632 с.
59. Пропозиції стосовно розроблення основних засад-грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу [Електронний ресурс]: Рішення Правління Національного банку України 13 липня 2017 року №438-рш. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=51942276>
60. Ботвіна Н.О. Хеджування валютного ризику як складова банківської безпеки [Текст] / Н.О. Ботвіна// Економічний аналіз: зб.наук.праць. — 2013. —№2. — С. 17-21